

Nadodrzański Oddział Straży Granicznej

<https://www.nadodrzański.strazgraniczna.pl/nad/cudzoziemcy/15776,Ustawa-o-cudzoziemcach.html>
12.05.2026, 06:09

Ustawa o cudzoziemcach

Irena Skuliniec
07.01.2015

Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r.o cudzoziemcach

Z dniem 1 maja 2014 r. weszła w życie ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, która zastąpi dotychczas obowiązującą ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. wprowadzając jednocześnie zmiany w wielu innych ustawach.

Przepisy nowej ustawy o cudzoziemcach regulują kwestie związane m.in. z:

- przekraczaniem granicy przez cudzoziemców (w tym w ramach małego ruchu granicznego);
- wydawaniem, unieważnianiem i cofaniem wiz cudzoziemcom;
- wydawaniem zezwoleń na pobyt czasowy i stały oraz zezwoleń na pobyt rezydenta długoterminowego UE;
- dokumentami wydawanymi cudzoziemcom;
- prowadzeniem przez uprawnione organy kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- zobowiązaniem cudzoziemców do powrotu (w tym udzielaniem ochrony przed wydaleniem);
- zatrzymywaniem cudzoziemców oraz funkcjonowaniem strzeżonych ośrodków.

Jednocześnie dokonano wdrożenia do krajowego porządku prawnego 15 dyrektyw unijnych, w tym: dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (dyrektywa powrotowa), jak również dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/98/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie procedury jednego wniosku o jedno zezwolenie dla obywateli państw trzecich na pobyt i pracę na terytorium państwa członkowskiego oraz w sprawie wspólnego zbioru praw dla pracowników z państw trzecich przebywających legalnie w państwie członkowskim (niebieska karta).

Przepisy nowej ustawy o cudzoziemcach wprowadzają także zmiany w zakresie właściwości organów prowadzących na ich podstawie postępowania administracyjne w sprawach cudzoziemców. W zakresie legalizacji pobytu cudzoziemców na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej właściwymi organami są wojewodowie oraz Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Kompetencje związane ze zwalczaniem nielegalnej migracji - począwszy od stwierdzenia, czy pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest legalny czy też nie, poprzez wydawanie decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu i w określonych przepisami przypadkach także wydalenie (przymusowe wykonanie tej decyzji) - należą do właściwych organów Straży Granicznej.

Decyzje o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu są wydawane z urzędu przez komendanta oddziału lub komendanta placówki Straży Granicznej, który stwierdzi zaistnienie przesłanki uzasadniającej jej wydanie. Ponadto organami uprawnionymi do występowania do właściwego organu Straży Granicznej z wnioskiem o wydanie decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu są także: wojewoda, Minister Obrony Narodowej, Szef agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szef agencji Wywiadu, organ Służby Celnej, komendant wojewódzki lub komendant powiatowy (miejski) Policji.

Jednocześnie zmianie uległy zakresy kompetencji organów właściwych do rozpatrywania spraw dotyczących udzielania cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jakimi są Szef Urzędu do spraw Cudzoziemców oraz Rada do spraw Uchodźców. Z chwilą wejścia w życie przepisów nowej ustawy organy te rozstrzygają wyłącznie o udzieleniu lub odmowie udzielenia cudzoziemcowi ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - bez orzekania o wydaleniu go z tego terytorium. W przypadku wydania cudzoziemcowi decyzji o umorzeniu postępowania lub o odmowie nadania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej przez którykolwiek z ww. organów, ma on ustawowy obowiązek poinformowania o tym fakcie organ Straży Granicznej właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca, gdy decyzja w tej sprawie stanie się ostateczna.

Organ Straży Granicznej wszczyna wobec cudzoziemca postępowanie w sprawie zobowiązania go do powrotu, o ile cudzoziemiec nie opuści terytorium Polski w terminie 30 dni od dnia, w którym wydana mu decyzja stanie się ostateczna, a w przypadku wydania decyzji przez organ wyższego stopnia - od dnia, w którym decyzja ostateczna zostanie cudzoziemcowi doręczona.

Właściwość Straży Granicznej obejmuje również prowadzenie postępowania w sprawie udzielenia cudzoziemcowi ochrony przed wydaleniem, tj. udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany, oraz wydawanie dokumentów w tych sprawach, o ile zaistnieją przeszkody natury prawnej lub praktycznej w zakresie powrotu cudzoziemca nielegalnie przebywającego na terytorium RP do swojego kraju.

Straż Graniczna wydaje także cudzoziemcom kolejne karty pobytu lub dokumenty „zgoda na pobyt tolerowany” po upływie ważności posiadanych przez nich dokumentów, wydanych w związku z decyzjami wojewodów, Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców lub Rady do Spraw Uchodźców, które to decyzje stały się z mocy prawa z dniem wejścia w życie nowej ustawy o cudzoziemcach - w zależności od okoliczności, na podstawie których

zostały podjęte - decyzjami o udzieleniu zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub udzieleniu zgody na pobyt tolerowany.

Ponadto Straż Graniczna orzeka o kosztach wykonania decyzji o zobowiązaniu do powrotu, w przypadku gdy w decyzji tej nie będzie możliwości orzeczenia o dobrowolnym terminie jej wykonania.

Należności z tytułu kosztów wydalenia mogą być potrącane ze środków pieniężnych cudzoziemca, znajdujących się w depozycie strzeżonego ośrodka lub aresztu dla cudzoziemców. Ryczałt na ich pokrycie jest ustalany przez komendanta oddziału lub komendanta placówki Straży Granicznej, któremu podlega strzeżony ośrodek lub areszt dla cudzoziemców, w jakim cudzoziemiec przebywa.

Nową zmianą dotyczącą cudzoziemców w polskim prawie jest wydawanie przez organy Straży Granicznej postanowień w sprawie zastosowania wobec cudzoziemca środków alternatywnych do umieszczenia w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców, takich jak:

1. zgłaszania się w określonych odstępach czasu do organu Straży Granicznej wskazanego w postanowieniu,
2. wpłaty zabezpieczenia pieniężnego w wysokości określonej w postanowieniu, nie niższej niż dwukrotność minimalnego wynagrodzenia przewidzianego w przepisach o minimalnym wynagrodzeniu za pracę,
3. przekazania dokumentu podróży do depozytu organowi wskazanemu w postanowieniu,
4. zamieszkiwania w miejscu wyznaczonym w postanowieniu - do czasu wykonania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu.

Komendant Główny Straży Granicznej jest również odpowiedzialny za współorganizowanie pomocy w dobrowolnym powrocie.

Pomoc w dobrowolnym powrocie będzie obejmowała pokrycie:

1. kosztów podróży;
2. opłat administracyjnych związanych z uzyskaniem dokumentu podróży oraz niezbędnych wiz i zezwoleń;
3. kosztów wyżywienia w czasie podróży;
4. kosztów opieki medycznej;
5. kosztów organizacji dobrowolnego powrotu poniesionych przez podmiot organizujący ten powrót,
6. innych kosztów związanych z zapewnieniem cudzoziemcowi bezpiecznego i

humanitarnego powrotu.

W celu uproszczenia obecnie funkcjonujących procedur Straż Graniczna przejęła również kompetencje dotyczące zwalniania cudzoziemców ze strzeżonych ośrodków oraz aresztów dla cudzoziemców. Od momentu wejścia w życie przepisów nowej ustawy o cudzoziemcach, w przypadku zaistnienia przesłanek ustawowych, decyzję w tej sprawie podejmuje – na wniosek cudzoziemca lub z urzędu, w formie postanowienia – organ Straży Granicznej, któremu strzeżony ośrodek lub areszt podlega.

Straż Graniczna przejęła również z dniem 1 maja br. od wojewodów kompetencje dotyczące nakładania kary na przewoźnika, który na terytorium Polski przywiózł nielegalnych migrantów.

Konsekwencją ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach są zmiany w ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2014 r., poz. 1402), polegające przede wszystkim na dodaniu do podstawowych zadań formacji zadania związanego z zapobieganiem i przeciwdziałaniem nielegalnej migracji poprzez:

1. kontrolę przestrzegania przepisów dotyczących wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pobytu na tym terytorium,
2. rozpoznawanie i analizowanie zagrożeń migracyjnych,
3. zwalczanie zagrożeń migracyjnych, w tym przestępczości związanej z nielegalną migracją,
4. realizowanie, w zakresie swojej właściwości, zadań określonych w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
5. współdziałanie z organami i podmiotami właściwymi w sprawach udzielania cudzoziemcom zezwoleń na wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub pobyt na tym terytorium, w tym wykonywanie czynności na wniosek tych organów i podmiotów, na zasadach określonych odrębnymi przepisami.

Nowym zadaniem Straży Granicznej jest także rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw określonych w art. 189a Kodeksu karnego (handel ludźmi) i w art. 8 ustawy z dnia 8 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (niewolnictwo, handel niewolnikami) oraz ściganie ich sprawców.

Konsekwencją wejścia w życie ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. było wydanie kilkudziesięciu aktów wykonawczych do niej, z których część dotyczy działalności Straży Granicznej.

Po wejściu w życie ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. Straż Graniczna stała się zasadniczo jedyną instytucją właściwą w sprawach zwalczania nielegalnej migracji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.